

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.3.2012 r.
COM(2012) 85 final

2012/0036 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie zamrożenia i konfiskaty dochodów pochodzących z działalności przestępczej
w Unii Europejskiej**

{SWD(2012) 31 final}
{SWD(2012) 32 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

1.1. Kontekst ogólny

Niniejszy wniosek dotyczący dyrektywy ma na celu ułatwienie władzom państw członkowskich konfiskaty i odzyskiwania zysków, które przestępcy czerpią z poważnej transgranicznej przestępczości zorganizowanej. Wniosek ten ma rozwiązać kwestię bodźców finansowych, które pobudzają przestępczość, chronić legalny obrót gospodarczy przed infiltracją przez przestępców i korupcją oraz doprowadzić do zwrotu zysków pochodzących z działalności przestępczej władzom publicznym świadczącym usługi dla obywateli. Stanowi on odpowiedź na obecną sytuację ekonomiczną, w której kryzys finansowy i spowolnienie wzrostu gospodarczego stwarzają nowe możliwości dla przestępców, a ponadto zwiększają podatność na zagrożenia w naszej gospodarce i systemie finansowym oraz tworzą nowe wyzwania dla organów publicznych, które muszą finansować coraz większe potrzeby w zakresie usług socjalnych i wsparcia.

Zorganizowane grupy przestępcze są nielegalnymi przedsięwzięciami mającymi na celu osiągnięcie zysku. Angażują się w szereg przynoszących znaczne zyski działań przestępczych o charakterze transgranicznym, takich jak przemyt narkotyków, handel ludźmi, nielegalny handel bronią i korupcja.

W ujęciu światowym, zgodnie z szacunkami Organizacji Narodów Zjednoczonych, łączna kwota wpływów z działalności przestępczej w 2009 r. wyniosła około 2,1 biliona USD, co stanowi 3,6 % światowego PKB¹. Niedostępne są wiarygodne szacunki dotyczące wielkości zysków z przestępczości w Unii Europejskiej², lecz we Włoszech bank centralny oszacował wpływy z przestępczości zorganizowanej wprowadzone do legalnego obiegu w 2011 r. na 150 mld EUR. W Zjednoczonym Królestwie przychody z działalności przestępczej w 2006 r. wyniosły 15 mld GBP.

Zyski pochodzące z tych działań poddawane są praniu, a następnie są inwestowane w legalną działalność. Zorganizowane grupy przestępcze w coraz większym stopniu ukrywają i inwestują takie aktywa w państwach członkowskich innych niż państwo, w którym popełniono dane przestępstwo³. Osłabia to zdolność zwalczania poważnej transgranicznej przestępczości zorganizowanej w UE jako całości i wpływa na funkcjonowanie rynku wewnętrznego, powodując zakłócenia konkurencji wśród legalnych przedsiębiorstw, oraz

¹ Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości, *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organised crime* („Oszacowanie nielegalnych przepływów finansowych pochodzących z przemytu narkotyków i międzynarodowej przestępczości zorganizowanej innego rodzaju”), październik 2011.

² Więcej szacunków dostępnych jest na temat wartości różnych sektorów przestępczości. Według Organizacji Narodów Zjednoczonych światowy handel narkotykami w 2005 r. był wart 321 mld USD. Według Rady Europy handel ludźmi na świecie przynosi rocznie zyski w wysokości 42,5 mld USD. OECD oszacowała wartość światowego rynku towarów podrobionych na kwotę do 250 mld USD rocznie. Oszacowano, że korupcja w UE kosztuje rocznie około 1 % unijnego PKB.

³ Zob. konkluzje Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w sprawie konfiskaty i odzyskiwania mienia z czerwca 2010 r., dokument Rady 7769/3/10. W celu uzyskania podobnych informacji zob. streszczenie oceny zagrożenia przestępczością zorganizowaną przeprowadzonej przez UE – 2011 r. i roczne sprawozdanie Eurojustu za 2010 r.

osłabia zaufanie do systemu finansowego⁴. Ponadto poważna i zorganizowana działalność przestępcza pozbawia rządy krajowe i budżet UE dochodów podatkowych.

W związku z tym wszystkie państwa członkowskie powinny wprowadzić skuteczny mechanizm zamrażania i konfiskowania mienia pochodzącego z działalności przestępczej oraz zarządzania nim, który byłby wspierany przez stosowne instytucje oraz zasoby finansowe i ludzkie. Jednak mimo że proces konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej jest regulowany przepisami unijnymi i krajowymi, pozostaje on niedopracowany i wykorzystywany w ograniczonym zakresie. W porównaniu z szacowanym przychodem zorganizowanych grup przestępczych ogólna kwota odzyskanych środków pochodzących z działalności przestępczej pozostaje nieznaczną⁵. Na przykład w 2009 r. wartość skonfiskowanego mienia wyniosła 185 mln EUR we Francji, 154 mln GBP w Zjednoczonym Królestwie, 50 mln EUR w Niderlandach oraz 281 mln EUR w Niemczech.

Jako że konfiskata dochodów z działalności przestępczej stanowi skuteczne narzędzie w zwalczaniu poważnej przestępczości zorganizowanej, nadano jej priorytetowe znaczenie na szczeblu UE. W programie sztokholmskim z 2009 r.⁶ wezwano państwa członkowskie i Komisję do usprawnienia procesu konfiskaty mienia pochodzącego z przestępczości oraz wzmocnienia współpracy między biurami ds. odzyskiwania mienia.

W konkluzjach Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych dotyczących konfiskaty i odzyskiwania mienia przyjętych w czerwcu 2010 r.⁷ wezwano do zastosowania bardziej skoordynowanego podejścia między państwami członkowskimi w celu wdrożenia bardziej skutecznego i szerszej zakrojonego procesu konfiskaty mienia pochodzącego z przestępczości. W szczególności w dokumencie wezwano Komisję do rozważenia, czy należy wzmocnić ramy prawne, aby osiągnąć bardziej skuteczne mechanizmy konfiskaty w stosunku do osób trzecich oraz konfiskaty rozszerzonej. Podkreślono w nim również znaczenie wszystkich etapów konfiskaty i procesu odzyskiwania mienia oraz zalecono środki mające chronić wartość mienia w trakcie tego procesu.

W komunikacie Komisji „Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego UE w działaniu”⁸ stwierdzono, że Komisja przedłoży projekt przepisów rozszerzających unijne ramy prawne dotyczące konfiskaty, w szczególności, aby umożliwić konfiskatę w stosunku do osób trzecich⁹ oraz konfiskatę rozszerzoną, jak również aby ułatwić wzajemne uznawanie przez państwa członkowskie nakazów konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego¹⁰.

⁴ Zob. także konkluzje Rady dotyczące zapobiegania kryzysom gospodarczym i wspierania działalności gospodarczej, 23.4.2010 (dokument Rady 7881/10), pkt 7d.

⁵ Na przykład, według oficjalnych szacunków w Zjednoczonym Królestwie przychody z działalności przestępczej w 2006 r. wyniosły 15 mld GBP, a kwota środków odzyskanych przez państwo w tym samym roku wyniosła 125 mln GBP, zob. dane brytyjskiego ministerstwa spraw wewnętrznych (*Home Office*) za 2006 r. przedstawione w ocenie zagrożenia przestępczością zorganizowaną przeprowadzoną przez Europol w 2010 r.

⁶ „Otwarta i bezpieczna Europa służąca swoim obywatelom i ich chroniąca”, dokument Rady 17024/09, przyjęty przez Radę Europejską w dniach 10-11 grudnia 2009 r.

⁷ Dokument Rady 7769/3/10.

⁸ COM(2010) 673 wersja ostateczna z 22.11.2010.

⁹ Konfiskata w stosunku do osób trzecich oznacza konfiskatę mienia, które zostało przeniesione na osoby trzecie przez osobę, wobec której jest prowadzone śledztwo lub która została skazana.

¹⁰ Procedura konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego umożliwia zamrożenie i konfiskatę mienia, nawet jeżeli jego właściciel nie został skazany przez sąd w sprawie karnej.

W październiku 2011 r. Parlament Europejski przyjął z własnej inicjatywy sprawozdanie w sprawie przestępczości zorganizowanej, w którym wzywa Komisję do jak najszybszego sporządzenia wniosku w sprawie projektu nowych przepisów dotyczących konfiskaty, w szczególności zasad skutecznego stosowania konfiskaty rozszerzonej oraz konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego, zasad umożliwiających konfiskatę mienia, które zostało przeniesione na osobę trzecią, oraz zasad dotyczących łagodzenia ciężaru dowodowego w przypadku skazania osoby za ciężkie przestępstwo, jeżeli chodzi o pochodzenie posiadanego przez nią mienia¹¹.

W komunikacie dotyczącym dochodów pochodzących z działalności przestępczej przyjętym w 2008 r.¹² Komisja określiła dziesięć celów priorytetowych dla przyszłych działań i zwróciła uwagę na niedociągnięcia ram prawnych UE (brak wdrożenia, niejasność niektórych przepisów, brak spójności między istniejącymi przepisami).

W tym kontekście Komisja składa wnioski w sprawie dyrektywy ustanawiającej minimalne zasady skierowane do państw członkowskich dotyczące zamrożenia i konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej za pośrednictwem konfiskaty bezpośredniej, konfiskaty równowartości, konfiskaty rozszerzonej, konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego (w ograniczonej liczbie przypadków) oraz konfiskaty w stosunku do osób trzecich. Przyjęcie tych zasad minimalnych doprowadzi do dalszego ujednoczenia systemów zamrażania i konfiskaty mienia w poszczególnych państwach członkowskich, a tym samym ułatwi osiągnięcie wzajemnego zaufania oraz prowadzenie skutecznej współpracy międzynarodowej.

Ponadto Komisja będzie nadal badała i rozważała możliwe sposoby udoskonalenia procesu wzajemnego uznawania nakazów zamrożenia i konfiskaty, w pełni przestrzegając praw podstawowych. W przyszłości wszelkie nakazy konfiskaty i zamrożenia mienia wydane przez państwa członkowskie powinny być skutecznie realizowane również w odniesieniu do mienia znajdującego się w innym państwie członkowskim. W tym celu Komisja będzie nadal zachęcała państwa członkowskie do wdrożenia istniejących instrumentów prawnych UE regulujących wzajemne uznawanie.

Niniejszy wniosek nie spowoduje żadnych wydatków dla budżetu UE. Nie dotyczy również przydziału budżetowego środków pochodzących z konfiskaty.

1.2. Obowiązujące przepisy wspólnotowe w dziedzinie, której dotyczy wniosek

Obecne ramy prawne UE dotyczące zamrażania i konfiskaty wpływów z działalności przestępczej składają się z czterech decyzji ramowych Rady i jednej decyzji Rady:

- decyzja ramowa 2001/500/WSiSW¹³ zobowiązująca państwa członkowskie do umożliwienia konfiskaty, umożliwienia konfiskaty równowartości¹⁴ w przypadku, w którym nie jest możliwe zajęcie bezpośrednich dochodów z popełnienia

¹¹ Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego w sprawie przestępczości zorganizowanej w Unii Europejskiej, przyjęte w dniu 25 października 2011 r., dokument A7-0333/2011 [*odniesienie tymczasowe*].

¹² „Dochody pochodzące z przestępczości zorganizowanej – Przestępstwo nie popłaca”, COM (2008) 766 wersja ostateczna z 20.11.2008.

¹³ Dz.U. L 182 z 5.7.2001.

¹⁴ Konfiskata równowartości to konfiskata sumy odpowiadającej wartości dochodów pochodzących z popełnienia przestępstwa.

przestępstwa, oraz zagwarantowania, że wszystkie wnioski pochodzące z innych państw członkowskich będą rozpatrywane tak samo priorytetowo jak w przypadku postępowań krajowych;

- decyzja ramowa 2005/212/WSiSW¹⁵, która ujednocila przepisy dotyczące konfiskaty. Konfiskata zwykła, w tym konfiskata równowartości, powinna być możliwa w przypadku wszystkich przestępstw karanych rokiem pozbawienia wolności. Konfiskata rozszerzona¹⁶ musi być możliwa w przypadku niektórych poważnych przestępstw popełnionych w ramach organizacji przestępczej;
- decyzja ramowa 2003/577/WSiSW¹⁷, która przewiduje wzajemne uznawanie postanowień o zabezpieczeniu;
- decyzja ramowa 2006/783/WSiSW¹⁸, która przewiduje wzajemne uznawanie nakazów konfiskaty; oraz
- decyzja Rady 2007/845/WSiSW¹⁹ dotycząca wymiany informacji i współpracy między biurami ds. odzyskiwania mienia zobowiązuje państwa członkowskie do utworzenia lub wyznaczenia krajowych biur ds. odzyskiwania mienia, jako krajowych punktów kontaktowych, które poprzez zacieśnioną współpracę ułatwiać będą jak najszybsze wykrywanie mienia pochodzącego z przestępstwa na terytorium całej UE.

Zasadniczo instrumenty te opracowano z myślą o zwalczaniu poważnej przestępczości zorganizowanej. Jednak z wyjątkiem przepisów dotyczących konfiskaty rozszerzonej, obecne ramy prawne UE dotyczące prawa karnego materialnego stosuje się również w odniesieniu do konfiskaty wpływów z jakiegokolwiek działalności przestępczej karanej pozbawieniem wolności na okres powyżej roku.

1.3. Spójność z pozostałymi obszarami polityki

W programie prac Komisji na 2011 r. obecny wniosek uwzględniono jako inicjatywę strategiczną będącą częścią szerszej inicjatywy politycznej mającej na celu ochronę legalnego obrotu gospodarczego przed infiltracją przez przestępców. Inicjatywa ta obejmuje środki mające przeciwdziałać korupcji w UE²⁰ oraz strategię UE w zakresie zwalczania nadużyć finansowych²¹ przyjętą w czerwcu 2011 r. Poprzez ochronę legalnego obrotu gospodarczego wniosek ten przyczyni się do osiągnięcia wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w

¹⁵ Dz.U. L 68 z 15.03.2005, s. 49.

¹⁶ Rozszerzenie prawa do konfiskaty oznacza, że konfiskowane może być mienie wykraczające poza korzyści majątkowe pochodzące bezpośrednio z przestępstwa bez konieczności wykazania związku między domniemanymi zyskami pochodzącymi z przestępstwa a popełnieniem konkretnego przestępstwa.

¹⁷ Dz.U. L 196 z 2.8.2003, s. 45.

¹⁸ Dz.U. L 328 z 24.11.2006, s. 59.

¹⁹ Dz.U. L 332 z 18.12.2007, s. 103.

²⁰ COM(2011) 307, 308 i 309 oraz C(2011) 3673 wersja ostateczna z 6.6.2011.

²¹ COM(2011) 376 wersja ostateczna z 24.6.2011.

Europie, jak również ułatwi osiągnięcie zrównoważonego rozwoju zgodnie ze strategią Europa 2020²².

W przyjętym przez Komisję w czerwcu 2011 r. pakiecie antykorupcyjnym wzmocniono podejście antykorupcyjne w szeregu wewnętrznych i zewnętrznych polityk UE oraz ustanowiono nowy mechanizm sprawozdawczości do celów dokonywania systematycznej oceny wysiłków państw członkowskich na rzecz zwalczania korupcji, począwszy od 2013 r. W komunikacie w sprawie zwalczania korupcji w UE wezwano państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych kroków w celu zapewnienia skutecznego wykrywania przypadków korupcji i ścigania ich, stworzenia solidnego wykazu odstrasżających kar oraz odzyskiwania mienia nielegalnie uzyskanego przez korupcję. Podkreślono również potrzebę zmiany ram prawnych UE dotyczących konfiskaty i odzyskiwania mienia w celu zagwarantowania, że sądy w państwach członkowskich będą mogły skutecznie konfiskować mienie pochodzące z przestępstw lub z nimi związane oraz w pełni odzyskać odnośne kwoty, w tym w sprawach dotyczących korupcji.

Również ze względu na ochronę legalnego obiegu gospodarczego Komisja uruchomiła w 2011 r. szereg inicjatyw mających na celu ustanowienie lepszych zabezpieczeń pieniędzy podatników na szczeblu UE przed nadużyciami i korupcją. Obejmują one między innymi wniosek w sprawie zmiany ram prawnych OLAF-u²³, komunikat w sprawie ochrony interesów finansowych UE przez prawo karne i w drodze dochodzeń administracyjnych²⁴ oraz komunikat w sprawie strategii Komisji w sprawie nadużyć finansowych (CAFS). Wdrożenie CAFS prowadzone jest w ścisłej koordynacji z pracami nad sprawozdaniem antykorupcyjnym UE. W sprawozdaniu tym kwestią priorytetową będzie wyegzekwowanie polityki antykorupcyjnej w państwach członkowskich, podczas gdy CAFS skupi się na środkach zapobiegających nadużyciom i korupcji oraz je zwalczających, w szczególności w odniesieniu do środków UE.

Wniosek ten jest spójny z przepisami UE przeciwko praniu pieniędzy, w szczególności z trzecią dyrektywą UE w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy²⁵ oraz powiązanymi inicjatywami, które Komisja, inne instytucje UE oraz państwa członkowskie podejmują w tym obszarze.

2. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI ORAZ OCENA SKUTKÓW

2.1. Konsultacje z zainteresowanymi stronami

Niniejszy wniosek sporządzono zgodnie z zasadami Komisji dotyczącymi lepszego stanowienia prawa. W trakcie przygotowywania niniejszego wniosku oraz towarzyszącej mu oceny skutków spełniono minimalne wymogi dotyczące konsultacji z zainteresowanymi stronami.

²² COM(2010) 2020 wersja ostateczna z 3.3.2010. Zob. także konkluzje Rady dotyczące zapobiegania kryzysom gospodarczym i wspierania działalności gospodarczej, 23.4.2010 (dokument Rady 7881/10), pkt 7d.

²³ COM(2011) 135 wersja ostateczna z 17.3.2011.

²⁴ COM(2011) 293 wersja ostateczna z 26.5.2011.

²⁵ Dyrektywa 2005/60/WE z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, Dz.U. L 309 z 25.11.2005.

Szeroko zakrojone konsultacje i dyskusje z ekspertami przeprowadzono podczas posiedzenia plenarnego Międzyagencyjnej Sieci Odzyskiwania Mienia Camden²⁶ (wrzesień 2010 r.) oraz na ośmiu posiedzeniach nieformalnego unijnego forum biur ds. odzyskiwania mienia w latach 2009-2011.

Jako że konfiskata jest zagadnieniem specjalistycznym i jedynie ograniczona liczba osób posiada wiedzę fachową z tego zakresu, nie przeprowadzono w tym przypadku otwartych konsultacji przez internet. Nawiązano kontakty z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności z organizacjami propagującymi postępowanie zgodnie z prawem oraz wspierającymi walkę z przestępczością zorganizowaną i ochronę ofiar przestępstw²⁷.

Ponadto eksperci szeroko omówili wszelkie kwestie związane z konfiskatą mienia pochodzącego z przestępczości. Coraz częściej organizuje się spotkania osób zajmujących się zawodowo kwestiami konfiskaty i odzyskiwania mienia oraz seminaria strategiczne poświęcone tej tematyce²⁸. Osoby z branży są zdania, że większość przepisów uwzględnionych we wniosku odzwierciedla najlepsze praktyki, co jest zgodne z zaleceniami wydanymi przez Międzyagencyjną Sieć Odzyskiwania Mienia Camden w latach 2005-2010. Przepisy spełniają również zalecenia dotyczące konfiskaty wydane przez Grupę Specjalną OECD ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF)²⁹.

Państwa członkowskie przedstawiły swoje stanowisko w tej kwestii w wyżej wymienionych konkluzjach Rady ds. WSiSW w 2010 r. Mimo że w większości spraw osiągnięto szerokie porozumienie, kilka państw członkowskich (np. Rumunia) wyraziło swoje zastrzeżenia w odniesieniu do konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego. Z kolei jeżeli chodzi o inne kwestie (np. konfiskata w stosunku do osób trzecich, zarządzanie mieniem) państwa członkowskie ustaliły, że konieczna jest bardziej zdecydowana reakcja na szczeblu UE.

Adwokaci wyrazili zaniepokojenie wzrostem liczby przypadków korzystania z konfiskaty rozszerzonej oraz prawa do konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego i konfiskaty w stosunku do osób trzecich ze względu na kwestie dotyczące praw podstawowych (możliwe ograniczenie prawa własności oraz prawa do rzetelnego procesu sądowego). Jak wyjaśniono poniżej, w niniejszym wniosku obawy te zostały należycie uwzględnione.

²⁶ Sieć CARIN, wspierana przez Komisję i Europol, jest międzynarodową siecią skupiającą osoby zajmujące się zawodowo tematyką odzyskiwania mienia, włączając ekspertów (w tym jedną osobę kontaktową ds. egzekwowania prawa oraz jedną – do spraw wymiaru sprawiedliwości) z ponad 50 krajów i porządków prawnych, obejmujących między innymi 26 państw członkowskich UE. Jej celem jest wymiana najlepszych praktyk i usprawnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w sprawach o zasięgu transgranicznym dotyczących odzyskiwania mienia.

²⁷ Na przykład służby Komisji odbyły szereg posiedzeń dwustronnych z przedstawicielami sieci FLARE (Wolność, zgodność z prawem i przestrzeganie prawa w Europie) oraz związanych z nią sieci.

²⁸ Na przykład seminarium centrów doskonałości do spraw szkoleń w zakresie odzyskiwania mienia oraz seminarium strategiczne Eurojust w 2010 r.

²⁹ Zwłaszcza zalecenie nr 4 w zaleceniach FATF, zmienionych w lutym 2012 r.

2.2. Ocena skutków

Zgodnie z polityką w zakresie lepszego stanowienia prawa, Komisja przeprowadziła ocenę skutków wariantów alternatywnych w oparciu o analizę zleconą wykonawcy zewnętrznemu, przeprowadzoną w marcu 2011 r.³⁰.

Analiza ta opiera się na wynikach szeroko zakrojonych konsultacji z osobami z branży i ekspertami, w tym rozmów z niektórymi krajowymi punktami kontaktowymi Międzyagencyjnej Sieci Odzyskiwania Mienia Camden. Jak wynika ze stanowiska w trakcie negocjacji dotyczących wyżej wymienionych konkluzji Rady, państwa członkowskie zasadniczo są zgodne co do tego, że konieczne są bardziej surowe przepisy UE regulujące odzyskiwanie mienia.

W ocenie skutków uwzględniono również konkluzje i zalecenia zawarte w innej analizie, przeprowadzonej w 2009 r.³¹. Przedmiotem tej analizy są praktyki państw członkowskich w zakresie konfiskaty. W szczególności skupiono się na elementach, które okazały się skuteczne na szczeblu krajowym, z myślą o promowaniu i wymianie najlepszych praktyk. W analizie opisano kilka kwestii utrudniających skuteczną konfiskatę, takich jak konflikt między różnymi tradycjami prawnymi, czego skutkiem jest brak spójnego podejścia do środków konfiskaty, problemy z zabezpieczeniem i utrzymaniem mienia, brak zasobów i szkoleń, ograniczone kontakty między poszczególnymi agencjami oraz brak spójnych i porównywalnych statystyk.

Ponadto ocena skutków opiera się na sprawozdaniach z wdrożenia wydanych przez Komisję, dotyczących istniejących aktów prawnych UE. W sprawozdaniach w sprawie decyzji ramowych 2005/212/WSiSW³², 2003/577/WSiSW³³ oraz 2006/783/WSiSW³⁴ wykazano, że państwa członkowskie dosyć powoli transponują te akty oraz że stosowne przepisy często wdrażano w sposób niepełny lub nieprawidłowy. Jedyne stopień wdrożenia decyzji Rady 2007/845/WSiSW w państwach członkowskich można uznać za umiarkowanie zadowalający³⁵.

³⁰ Umowa ramowa o świadczenie usług No JLS/2010/EVAL/FW/001/A1, *Study for an Impact Assessment on a proposal for a new legal framework on the confiscation and recovery of criminal assets* („Analiza dotycząca oceny skutków towarzyszącej wnioskowi w sprawie nowych ram prawnych regulujących konfiskatę i odzyskiwanie mienia pochodzącego z przestępczości”).

³¹ *Assessing the effectiveness of EU Member States' practices in the identification, tracing, freezing and confiscation of criminal assets* („Ocena skuteczności praktyk państw członkowskich UE w zakresie identyfikacji, wykrywania, zamrażania i konfiskaty mienia pochodzącego z przestępczości”), dokument jest dostępny na stronie:

http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/crime/crime_confiscation_en.htm

³² Sprawozdanie Komisji na podstawie art. 6 decyzji ramowej Rady z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (2005/212/WSiSW), COM (2007) 805 wersja ostateczna z 17.12.2007.

³³ Sprawozdanie Komisji na podstawie art. 14 decyzji ramowej Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych, COM(2008) 885 wersja ostateczna z 22.12.2008.

³⁴ Sprawozdanie Komisji na podstawie art. 22 decyzji ramowej Rady 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty, COM(2010) 428 wersja ostateczna z 23.8.2010.

³⁵ Sprawozdanie Komisji na podstawie art. 8 decyzji Rady 2007/845/WSiSW z dnia 6 grudnia 2007 r. dotyczącej współpracy pomiędzy biurami ds. odzyskiwania mienia w państwach członkowskich w dziedzinie wykrywania i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z przestępstwem, COM(2011) 176 wersja ostateczna z 12.4.2011.

W ocenie skutków dokonano analizy kilku wariantów strategicznych o różnym stopniu ingerencji na poziomie UE: wariantu nielegislacyjnego, podstawowego wariantu legislacyjnego (w którym zakłada się usunięcie niedociągnięć istniejących ram prawnych UE zakłócających ich zamierzone działanie) oraz rozszerzonego wariantu legislacyjnego (który ma większy zasięg niż cele istniejących ram prawnych UE). W przypadku rozszerzonego wariantu legislacyjnego analizie poddano dwie opcje – uwzględniającą działania na szczeblu UE dotyczące wzajemnego uznawania nakazów zamrożenia i konfiskaty w różnych państwach członkowskich oraz ich nieuwzględniającą.

Preferowanym wariantem strategicznym jest rozszerzony wariant legislacyjny. Wariant ten znacznie przyczyniłby się do zwiększenia jednolitości krajowych przepisów dotyczących konfiskaty oraz ich wykonania, między innymi poprzez zmianę istniejących przepisów dotyczących konfiskaty rozszerzonej, oraz wdrożenie nowych przepisów dotyczących konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego oraz konfiskaty w stosunku do osób trzecich, jak również wdrożenie bardziej skutecznych przepisów regulujących kwestię wzajemnego uznawania nakazów zamrożenia i konfiskaty.

W ocenie skutków dokonano analizy wpływu na prawa podstawowe, w tym na ochronę danych osobowych, lecz nie uznano go za istotny.

Pełny tekst sprawozdania z oceny skutków jest dostępny na stronie: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/crime/crime_confiscation_en.htm

2.3. Podstawa prawna

Wniosek opiera się na art. 82 ust. 2 i art. 83 ust. 1 TFUE.

Sposób przyznawania kompetencji związanych z konfiskatą i odzyskaniem mienia zmienił się na skutek wejścia w życie traktatu lizbońskiego. Jako że główną podstawę prawną niniejszego wniosku stanowi art. 83 ust. 1 TFUE, jego zakres jest ograniczony do przestępstw z dziedzin wymienionych w artykule, a mianowicie terroryzmu, handlu ludźmi oraz seksualnego wykorzystywania kobiet i dzieci, nielegalnego handlu narkotykami, prania pieniędzy, korupcji, fałszowania środków płatniczych, przestępczości komputerowej i przestępczości zorganizowanej. Nielegalny handel bronią uwzględnia się jedynie wtedy, gdy przestępstwo w tym obszarze zostało popełnione w powiązaniu z przestępczością zorganizowaną.

Jedną z wymienionych dziedzin przestępczości jest „przestępczość zorganizowana”. W związku z tym we wniosku zostaną również uwzględnione inne działania przestępcze niewyszczególnione w art. 83 ust. 1, jeżeli działania takie są prowadzone w ramach uczestnictwa w organizacji przestępczej, zgodnie z decyzją ramową 2008/841/WSiSW w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej³⁶.

Ograniczenie zakresu niniejszego wniosku do dziedzin przestępczości wymienionych w art. 83 ust. 1, w tym przestępstw popełnionych poprzez uczestnictwo w organizacji przestępczej, oznacza, że istniejące przepisy dotyczące unijnych zasad konfiskaty powinny nadal obowiązywać, aby zachować wystarczającą jednolitość w odniesieniu do działań przestępczych nieobjętych zakresem niniejszej dyrektywy. W związku z tym we wniosku utrzymano w mocy art. 2, 4 i 5 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW.

³⁶ Decyzja ramowa Rady 2008/841/WSiSW z dnia 24 października 2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej (Dz.U. L 300 z 11.11.2008, s. 42).

2.4. Zasada pomocniczości, proporcjonalność i przestrzeganie praw podstawowych.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 TUE, Unia podejmuje działania tylko wówczas, gdy cele zamierzonego działania nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie. Artykuł 67 TFUE stanowi, że Unia zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa zapobiegając przestępczości i ją zwalczając. Konfiskatę mienia pochodzącego z przestępczości coraz częściej uznaje się za ważny instrument w walce z przestępczością zorganizowaną, która zazwyczaj ma charakter transgraniczny, a tym samym musi być zwalczana poprzez wspólnie podejmowane działania. W związku z tym UE będzie bardziej skuteczna jeżeli chodzi o uregulowanie kwestii zamrażania i konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej niż poszczególne państwa członkowskie.

Majątek zorganizowanych grup przestępczych coraz częściej jest ukrywany i inwestowany poza krajem pochodzenia (często w kilku różnych krajach)³⁷. Ten dwojaki wymiar transgraniczny (działania w zakresie przestępczości zorganizowanej oraz inwestowanie mienia pochodzącego z przestępczości) jeszcze bardziej uzasadnia działania UE w odniesieniu do mienia zorganizowanych grup przestępczych.

Wszystkie przepisy są w pełni zgodne z zasadą proporcjonalności oraz prawami podstawowymi, w tym prawem własności, domniemaniem niewinności i prawem do obrony, prawem do rzetelnego procesu sądowego, prawem do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia sprawy sądowej w rozsądnym terminie, prawem do skutecznego środka prawnego przed sądem oraz prawem do informacji na temat jego zastosowania, prawem do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawem do ochrony danych osobowych, zakazem ponownego sądenia lub karania w postępowaniu karnym za to samo przestępstwo oraz zasadą legalności i proporcjonalności kar do przestępstw.

W szczególności wprowadzenie ujednoliconych przepisów dotyczących konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego przewidziano jedynie dla ograniczonej liczby przypadków, tj. kiedy pozwany nie może być ścigany z powodu jego śmierci, choroby lub ucieczki. Konfiskata rozszerzona możliwa jest jedynie w takim zakresie, w jakim sąd uważa, w oparciu o szczególne fakty, że osoba skazana za popełnienie przestępstwa znajduje się w posiadaniu dóbr majątkowych, co do których istnieje większe prawdopodobieństwo, że pochodzą z działalności przestępczej o podobnym charakterze niż z innej działalności. Osobom skazanym oferuje się skuteczną możliwość podważenia takich szczególnych faktów. Ponadto rozszerzenia prawa do konfiskaty nie można stosować w odniesieniu do domniemanych korzyści z działań przestępczych, w przypadku gdy dana osoba została oczyszczona ze stosownych zarzutów we wcześniejszym postępowaniu sądowym, lub w innych przypadkach, w których stosuje się zasadę *ne bis in idem*. Konfiskata w stosunku do osób trzecich jest możliwa jedynie w określonych warunkach, tj. w przypadku gdy osoba trzecia nabywająca dane dobro zapłaciła kwotę niższą niż jego wartość rynkowa i powinna była podejrzewać, że dobro pochodzi z działalności przestępczej oraz po dokonaniu oceny wykazującej, że konfiskata mienia bezpośrednio od osoby, która je przekazała, najprawdopodobniej nie będzie możliwa. Ponadto, w celu zapewnienia właściwego poziomu ochrony i przestrzegania praw podstawowych, we wniosku zawarto szczególne zabezpieczenia i środki sądowe. Obejmują one prawo do informacji o postępowaniu, prawo do bycia reprezentowanym przez prawnika, zobowiązanie do jak najszybszego przekazywania wszelkich decyzji mających wpływ na prawo własności oraz prawo do posiadania skutecznej możliwości odwołania się od takich

³⁷ Patrz odwołania w przypisie 2.

decyzji. Te szczególne środki przewidziano nie tylko dla osób oskarżonych lub podejrzanych, lecz także dla innych osób w kontekście konfiskaty w stosunku do osób trzecich.

Mimo że Europejski Trybunał Praw Człowieka unika orzekania w zasadniczej kwestii, jaką jest zgodność konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego oraz konfiskaty rozszerzonej z europejską konwencją praw człowieka, to jednak wydał szereg decyzji, podtrzymując ich zastosowanie w szczególnych przypadkach. Krajowe procedury dotyczące konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego obejmujące przeniesienie ciężaru dowodu co do kwestii źródła pochodzenia mienia (co jest o wiele dalej idące niż postanowienia niniejszej dyrektywy) zostały utrzymane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka National w szczególnych przypadkach tak długo, jak były one uczciwie stosowane w danym przypadku, ze stosownymi zabezpieczeniami dla osoby, której dotyczy postępowanie. Na przykład zastosowanie pewnych przepisów prawa włoskiego uznano za proporcjonalne ograniczenie praw podstawowych w takim zakresie, w jakim stanowiły one „niezbędną broń” w walce z mafią³⁸. W innym przypadku zastosowanie konfiskaty w postępowaniu cywilnym w Zjednoczonym Królestwie nie zostało uznane za naruszenie europejskiej konwencji praw człowieka³⁹.

2.5. Wybór instrumentów

W celu zmiany przepisów UE dotyczących ujednolicenia, dyrektywa zastępująca wspólne działanie 98/699/WSiSW oraz, częściowo, decyzje ramowe 2001/500/WSiSW i 2005/212/WSiSW jest jedynym właściwym instrumentem.

2.6. Przepisy szczególne

- *Przedmiot (art. 1)*

W artykule tym wyjaśniono, że dyrektywa zawiera jedynie normy minimalne (krajowe ustawodawstwa mogą mieć większy zakres) i dotyczy konfiskaty korzyści z przestępstwa lub narzędzi służących do jego popełnienia.

- *Definicje (art. 2)*

Większość definicji przejęto z poprzednich decyzji ramowych UE lub z konwencji międzynarodowych. Definicję „korzyści” rozszerzono w porównaniu z definicją ustaloną w decyzji ramowej 2005/212/WSiSW w celu uwzględnienia możliwości konfiskaty wszelkich cennych korzyści będących wynikiem działalności przestępczej, w tym wpływów pośrednich.

W definicji „przestępstwa” odniesiono się do szczegółowych definicji dziedzin przestępczości wymienionych w art. 83 ust. 1 TFUE, tak jak to określono w istniejącym ustawodawstwie UE.

- *Konfiskata (art. 3)*

Przepis ten uwzględnia (część) art. 2 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW i (część) art. 3 decyzji ramowej 2001/500/WSiSW. Nakłada on na państwa członkowskie obowiązek

³⁸ Orzeczenie w sprawie Raimondo przeciwko Włochom z dnia 22 lutego 1994 r.

³⁹ Orzeczenie w sprawie Walsh przeciwko dyrektorowi biura ds. odzyskiwania mienia (Zjednoczone Królestwo) (2005).

umożliwienia konfiskaty narzędzi i korzyści pochodzących z przestępczości po wydaniu ostatecznego wyroku skazującego oraz umożliwienia konfiskaty mienia w równowartości korzyści z działalności przestępczej.

- Rozszerzone uprawnienia do konfiskaty (art. 4)

Konfiskata rozszerzona oznacza możliwość konfiskowania mienia, które nie pochodzi bezpośrednio z działalności przestępczej. Wyrokowi skazującemu może towarzyszyć konfiskata (rozszerzona) nie tylko mienia powiązanego z danym przestępstwem, ale również dodatkowego mienia, które według sądu pochodzi z innych podobnych przestępstw.

Rozszerzone uprawnienia do konfiskaty są już przewidziane w ustawodawstwie UE. Decyzja ramowa 2005/212/WSiSW nakłada na państwa członkowskie obowiązek umożliwienia konfiskaty mienia należącego bezpośrednio lub pośrednio do osób skazanych za popełnienie niektórych poważnych przestępstw (związanych z przestępczością zorganizowaną i działalnością terrorystyczną). W tej decyzji ramowej ustanowiono jednak alternatywny zestaw zasad dotyczących konfiskaty rozszerzonej, pozostawiając państwom członkowskim decyzję o tym, czy zastosować jeden, dwa czy wszystkie trzy warianty. W sprawozdaniu Komisji dotyczącym wdrożenia wykazano, że przepisy te są niejasne, co doprowadziło do jedynie częściowej ich transpozycji. Ponadto alternatywne warianty konfiskaty rozszerzonej ograniczyły zakres wzajemnego uznawania nakazów konfiskaty. Władze w danym państwie członkowskim wykonują nakaz konfiskaty wydany przez inne państwo członkowskie jedynie wtedy, gdy nakaz taki opiera się na tym samym wariantcie alternatywnym, który stosowany jest w tym państwie członkowskim. W wyniku tego wzajemne uznawanie nakazów wydanych w oparciu o konfiskatę rozszerzoną przysparza pewnych trudności.

W niniejszym wniosku uwzględniono konfiskatę rozszerzoną w odniesieniu do przestępstw wyszczególnionych w art. 83 ust. 1 TFUE, zgodnie z obowiązującym prawodawstwem Unii. We wniosku usprawniono również obowiązujący system wariantów alternatywnych w zakresie rozszerzonego prawa do konfiskaty, ustanawiając jeden minimalny standard. Konfiskatę rozszerzoną stosuje się w przypadku, gdy sąd uważa, w oparciu o szczególne fakty, że osoba skazana za popełnienie przestępstwa objętego niniejszą dyrektywą znajduje się w posiadaniu dóbr majątkowych, co do których istnieje znacznie większe prawdopodobieństwo, że pochodzą z działalności przestępczej o podobnym charakterze lub wadze, niż z innej działalności. Konfiskaty rozszerzonej nie stosuje się w przypadku, gdy podobne działania przestępcze nie były objęte postępowaniem karnym z powodu przedawnienia na podstawie krajowego prawa karnego. We wniosku wyłącza się również z zakresu konfiskaty wpływy z domniemanej działalności przestępczej, jeżeli dana osoba została ostatecznie oczyszczona ze stosownych zarzutów w poprzednim postępowaniu sądowym (tym samym przestrzegając domniemania niewinności chronionego art. 48 Karty praw podstawowych) lub w innych sytuacjach, w których zastosowanie ma zasada *ne bis in idem*.

- Konfiskata bez uprzedniego wyroku skazującego (art. 5)

W artykule tym wprowadzono przepisy dotyczące konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego w ograniczonych przypadkach, z myślą o sprawach, w odniesieniu do których nie jest możliwe postępowanie karne. Tym samym przepis ten dotyczy konfiskaty w związku z przestępstwem, lecz umożliwia państwom członkowskim ustalenie, czy decyzja o konfiskacie ma być wydana przez sąd karny czy też sądy cywilne lub administracyjne. Procedura konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego umożliwia zamrożenie i

konfiskatę mienia, w przypadku gdy jego właściciel nie został skazany przez sąd w sprawie karnej.

W celu spełnienia wymogu proporcjonalności we wniosku nie zakłada się wprowadzenia konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego we wszystkich przypadkach, lecz jedynie wtedy, gdy wydanie wyroku skazującego nie jest możliwe, ponieważ podejrzany zmarł, jest chronicznie chory lub kiedy jego ucieczka lub choroba uniemożliwia przeprowadzenie skutecznego postępowania w rozsądnym terminie oraz niesie ze sobą ryzyko, że takie postępowanie zostałoby przedawnione na skutek obowiązujących terminów ustawowych.

Przepis ten jest analogiczny do przepisów Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji. W celu ułatwienia międzynarodowej współpracy w zakresie konfiskaty w konwencji zachęca się państwa, które do niej przystąpiły, do rozważenia podjęcia koniecznych środków umożliwiających konfiskatę wpływów z korupcji bez uprzedniego wydania wyroku skazującego w przypadkach, kiedy przestępca nie może być ścigany z powodu śmierci, ucieczki lub nieobecności lub w innych stosownych przypadkach (art. 54, ust. 1, lit. c)). Konwencja opiera się także na wynikach działań Grupy Specjalnej OECD ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF), która zachęca swoje państwa członkowskie do rozważenia przyjęcia środków umożliwiających konfiskatę wpływów lub narzędzi pochodzących z przestępczości nie wymagając wyroku skazującego, lub żądając od sprawcy wykazania, że mienie mające być przedmiotem konfiskaty pochodzi z legalnego źródła (zalecenie nr 3). Ponadto przepis ten opiera się na opiniach wyrażonych przez członków grupy G8 Lyon-Rzym w sprawozdaniu stwierdzającym, że mimo iż zasadniczo należy stosować konfiskatę po wydaniu wyroku skazującego, istnieją przypadki, kiedy postępowanie karne nie jest możliwe z powodu śmierci lub ucieczki pozwanego, braku wystarczających dowodów, aby wszcząć postępowanie karne, czy też z innych powodów technicznych⁴⁰. Również osoby z branży stowarzyszone w Międzyagencji Sieci Odzyskiwania Mienia Camden oraz na forum biur ds. odzyskiwania mienia popierają wprowadzenie przepisów dotyczących konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego.

- Konfiskata w stosunku do osób trzecich (art. 6)

W celu uniknięcia konfiskaty w chwili wszczęcia postępowania przestępca często przekazuje swój majątek osobom trzecim, które były zaznajomione z sytuacją. Konfiskata w stosunku do osób trzecich oznacza konfiskatę mienia, które zostało przeniesione na osoby trzecie przez osobę, wobec której jest prowadzone śledztwo lub która została skazana. Krajowe przepisy państw członkowskich dotyczące konfiskaty w stosunku do osób trzecich różnią się między sobą. Utrudnia to wzajemne uznawanie nakazów zamrożenia i konfiskaty mienia przekazanego osobom trzecim.

W celu spełnienia wymogu proporcjonalności i ochrony osób trzecich nabywających mienie w dobrej wierze, we wniosku nie wprowadzono minimalnych przepisów ujednolicających proces konfiskaty w stosunku do osób trzecich we wszystkich przypadkach. Zgodnie z tym przepisem konfiskata w stosunku do osób trzecich ma być możliwa w przypadku gdy osoba trzecia nabędzie korzyści z przestępstwa lub inne mienie pozwanego po cenie niższej niż ich wartość rynkowa, co do którego rozsądna osoba będąca na miejscu osoby trzeciej

⁴⁰ Sprawozdanie końcowe projektu włoskiego pt. *Confiscation: Legal issues and international cooperation* („Konfiskata: kwestie prawne i współpraca międzynarodowa”) opracowane w ramach podgrupy do spraw z zakresu prawa karnego (CLASG) w grupie G8 Roma-Lyon.

podejrzewałyby, że pochodzi z przestępstwa lub musi być przekazane w celu uniknięcia konfiskaty. W przepisie wyjaśniono, że aby zapobiec arbitralnym decyzjom, ocena, czy dana osoba postępuje rozsądnie, musi się opierać na konkretnych faktach i okolicznościach. Ponadto konfiskata w stosunku do osób trzecich powinna być możliwa jedynie po dokonaniu oceny, w oparciu o szczególne fakty, że konfiskata własności osoby skazanej, podejrzanej lub oskarżonej prawdopodobnie się nie powiedzie, lub w sytuacjach, w których przedmioty o unikalnej wartości należy zwrócić prawowitemu właścicielowi.

- Zamrożenie (art. 7)

W pierwszym akapicie tego artykułu zobowiązuje się państwa członkowskie do umożliwienia zamrożenia mienia lub narzędzi, co do których istnieje zagrożenie, że zostaną one rozproszone, ukryte lub przeniesione poza teren objęty właściwą jurysdykcją, z uwagi na możliwą konfiskatę w późniejszym terminie. Ponadto wyjaśniono, że o zastosowaniu takich środków powinien decydować sąd.

Umożliwienie korzystania z uprawnień do zamrożenia w pilnych przypadkach, aby uniknąć rozproszenia mienia w sytuacjach, w których oczekiwanie na nakaz sądowy mogłoby uniemożliwić zamrożenie, jest od dawna kwestią priorytetową dla prokuratorów i organów ścigania prawa. W drugim akapicie tego artykułu nakłada się na państwa członkowskie obowiązek wdrożenia środków gwarantujących, że właściwe organy będą mogły niezwłocznie, jeszcze przed wystąpieniem o nakaz sądowy lub oczekując na rozpatrzenie stosownego wniosku w tej sprawie, zamrozić mienie, co do którego istnieje zagrożenie, że zostanie ono rozproszone, ukryte lub przeniesione poza teren objęty właściwą jurysdykcją.

- Zabezpieczenia (art. 8)

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, prawa podstawowe takie jak prawo własności nie są ostateczne. Mogą one być, zgodnie z prawem, poddane ograniczeniom pod warunkiem, że ograniczenia takie wynikają z przepisów prawnych i – zgodnie z zasadą proporcjonalności – są konieczne i rzeczywiście spełniają cele interesu ogólnego lub potrzebę ochrony praw i wolności innych osób, jak ma to miejsce w przypadku zapobiegania przestępczości zorganizowanej.

Artykuł 47 Karty praw podstawowych UE gwarantuje prawo do skutecznego środka prawnego i prawo do rzetelnego procesu sądowego. Strony objęte postępowaniem muszą mieć możliwość zaskarżenia nakazów zamrożenia lub konfiskaty w zakresie, w jakim nakazy te kolidują z prawem własności lub innymi prawami podstawowymi, na warunkach określonych w tym artykule.

Obowiązujące przepisy UE (np. art. 4 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW) stanowią, że państwa członkowskie powinny zapewnić w prawodawstwie krajowym adekwatne środki prawne, z których mogą korzystać osoby objęte postępowaniem.

Aby w pełni przestrzegać postanowień Karty praw podstawowych, w artykule tym wprowadzono minimalne zabezpieczenia na szczeblu UE. Mają one na celu zagwarantowanie przestrzegania zasady domniemania niewinności, prawa do rzetelnego procesu sądowego (w tym zasady *ne bis in idem*), zapewnienia skutecznych środków prawnych przed sądem oraz prawa do informacji na temat sposobu stosowania tych środków.

- Określenie zakresu konfiskaty i skuteczne wykonanie (art. 9)

Osoby podejrzane o przynależność do organizacji przestępczych z powodzeniem ukrywają swój majątek, często korzystając z doradztwa wyspecjalizowanych podmiotów. Dochodzenia w odniesieniu do mienia, wszczęte z myślą o możliwej konfiskacie w późniejszym terminie, są zasadniczo długotrwałe i muszą być przeprowadzone w ramach czasowych przewidzianych dla danego postępowania karnego.

W przypadku gdy wydano nakaz konfiskaty, a nie wykryto żadnego mienia lub zajęto jedynie część mienia, czyli nakaz nie został wykonany, artykuł ten nakłada na państwa członkowskie obowiązek umożliwienia przeprowadzenia dochodzenia finansowego obejmującego mienie osoby objętej postępowaniem w stopniu niezbędnym do wykonania nakazu w całości. Przepis ten rozwiązuje problem niemożności podjęcia działań związanych z konfiskatą po zakończeniu postępowania karnego i umożliwia zastosowanie niewykonanych lub częściowo wykonanych nakazów konfiskaty w odniesieniu do uprzednio ukrytego mienia, które w międzyczasie, także po zakończeniu postępowania karnego, zostało „ujawnione”.

- Zarządzanie zamrożonym mieniem (art. 10)

Celem tego przepisu jest ułatwienie zarządzania zamrożonym mieniem z myślą o możliwej konfiskacie w późniejszym terminie. Nakłada on na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia środków mających zapewnić należyte zarządzanie takim mieniem, w szczególności poprzez przyznanie uprawnień do upłynnienia zamrożonego mienia, przynajmniej w przypadkach, w których prawdopodobnie straci ono na wartości lub którego utrzymanie okaże się nieopłacalne.

- Skuteczność i obowiązek sprawozdawczy (art. 11)

W artykule tym nałożono na państwa członkowskie obowiązek sprawozdawczy, co będzie przydatne przy sporządzaniu statystyk, które zostaną wykorzystane do celów ocen.

2012/0036 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie zamrożenia i konfiskaty dochodów pochodzących z działalności przestępczej w Unii Europejskiej

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 82 ust. 2 i art. 83 ust. 1,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁴¹,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów⁴²,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Głównym motywem transgranicznej przestępczości zorganizowanej jest uzyskanie korzyści majątkowych. Aby działać skutecznie, organy ścigania i organy sądowe powinny dysponować środkami pozwalającymi na wykrywanie, zamrażanie i konfiskatę dochodów pochodzących z działalności przestępczej, jak również zarządzanie nimi.
- (2) Zorganizowane grupy przestępcze działają niezależnie od istnienia granic i coraz częściej uzyskują mienie w innych państwach członkowskich oraz państwach trzecich. Coraz bardziej konieczna jest skuteczna międzynarodowa współpraca organów ścigania w celu odzyskiwania mienia i wzajemnej pomocy prawnej.
- (3) Mimo że obecne dane statystyczne są dość ograniczone, wydaje się, że, w porównaniu z szacunkowymi wpływami z przestępczości, kwoty odzyskane z dochodów pochodzących z działalności przestępczej nie są wystarczające. W przeprowadzonych badaniach wykazano, że mimo iż proces konfiskaty jest uregulowany przepisami unijnymi i krajowymi, pozostaje on wykorzystywany w ograniczonym zakresie.
- (4) W programie sztokholmskim⁴³ oraz w konkluzjach Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych dotyczących konfiskaty i odzyskiwania mienia przyjętych w czerwcu 2010 r. podkreślono znaczenie bardziej skutecznej identyfikacji, konfiskaty oraz ponownego wykorzystania mienia pochodzącego z działalności przestępczej.
- (5) Obecne ramy prawne UE dotyczące zamrożenia, zajęcia i konfiskaty mienia obejmują decyzję ramową 2001/500/WSiSW z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa⁴⁴; decyzję ramową Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych⁴⁵; decyzję ramową Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa⁴⁶; decyzję ramową Rady 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty⁴⁷.

⁴¹ Dz.U. C, , s. .

⁴² Dz.U. C, , s. .

⁴³ „Otwarta i bezpieczna Europa służąca swoim obywatelom i ich chroniąca”, dokument Rady 17024/09, przyjęty przez Radę Europejską w dniach 10-11 grudnia 2009 r.

⁴⁴ Dz.U. L 182 z 5.7.2001, s. 1.

⁴⁵ Dz.U. L 196 z 2.8.2003, s. 45.

⁴⁶ Dz.U. L 68 z 15.3.2005, s. 49.

⁴⁷ Dz.U. L 328 z 24.11.2006, s. 59.

- (6) W sprawozdaniach Komisji dotyczących wdrożenia decyzji ramowych 2005/212/WSiSW, 2003/577/WSiSW i 2006/783/WSiSW wykazano, że istniejące systemy w zakresie konfiskaty rozszerzonej oraz wzajemnego uznawania nakazów zamrożenia i konfiskaty nie są w pełni skuteczne. Konfiskata jest utrudniona w wyniku różnic pomiędzy prawodawstwem w poszczególnych państwach członkowskich.
- (7) Niniejsza dyrektywa zmierza do zmiany i rozszerzenia zakresu przepisów decyzji ramowych 2001/500/WSiSW i 2005/212/WSiSW. Te decyzje ramowe powinny być częściowo zastąpione w odniesieniu do państw członkowskich uczestniczących w przyjęciu niniejszej dyrektywy.
- (8) Konieczne jest rozszerzenie istniejącej definicji korzyści, tak aby obejmowała ona wpływy bezpośrednie z działalności przestępczej oraz wszystkie korzyści pośrednie, w tym inwestowanie lub transformację wpływów bezpośrednich, wartość wszelkich zobowiązań, których uniknięto, oraz wszelkie cenne korzyści.
- (9) W związku z tym konfiskata narzędzi i korzyści z działalności przestępczej w wyniku orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie oraz konfiskata mienia o równowartości takich korzyści powinna opierać się na tej rozszerzonej definicji w odniesieniu do przestępstw objętych niniejszą dyrektywą. Decyzja ramowa 2001/500/WSiSW nakłada na państwa członkowskie obowiązek umożliwienia konfiskaty narzędzi i korzyści pochodzących z działalności przestępczej po wydaniu ostatecznego wyroku skazującego oraz umożliwienia konfiskaty mienia w równowartości korzyści z działalności przestępczej. Takie obowiązki powinno się utrzymać w odniesieniu do przestępstw nieobjętych niniejszą dyrektywą.
- (10) Grupy przestępcze angażują się w różnorodne działania przestępcze. Aby zapewnić skuteczne zwalczanie przestępczości zorganizowanej, w niektórych sytuacjach właściwe może być dokonanie w następstwie wyroku skazującego nie tylko konfiskaty mienia powiązanego z danym przestępstwem, lecz także dodatkowego mienia, jeżeli sąd ustali, że pochodziło z innych przestępstw. Takie podejście nazywa się konfiskatą rozszerzoną. W decyzji ramowej 2005/212/WSiSW przedstawiono trzy różne zestawy minimalnych wymogów, które mogą wybrać państwa członkowskie w celu zastosowania konfiskaty rozszerzonej. W wyniku tego, w trakcie procesu transpozycji, państwa członkowskie wybrały różne warianty, co doprowadziło do rozbieżności w interpretowaniu konfiskaty rozszerzonej w krajowych systemach jurysdykcji. Rozbieżności te utrudniają współpracę międzynarodową w sprawach dotyczących konfiskaty. Dlatego też konieczne jest dalsze ujednoczenie przepisów dotyczących konfiskaty rozszerzonej poprzez ustanowienie jednego minimalnego standardu. Konfiskatę rozszerzoną powinno się stosować w przypadkach, gdy sąd krajowy w oparciu o szczególne fakty, np. odnoszące się do charakteru przestępstwa, legalnego dochodu skazanej osoby, różnicy między sytuacją finansową a standardem życia tej osoby, lub inne, uzna za znacznie bardziej prawdopodobne, że mienie objęte postępowaniem pochodzi z innych przestępstw, o podobnej naturze lub wadze co przestępstwo, za popełnienie którego została skazana dana osoba, a nie z innej działalności.
- (11) Zgodnie z zasadą *ne bis in idem* właściwe jest, aby z zakresu konfiskaty rozszerzonej wyłączyć wpływy z domniemanej działalności przestępczej w przypadku, gdy dana osoba została ostatecznie oczyszczona ze stosownych zarzutów w poprzednich

postępowaniach sądowych lub innych przypadkach, w których stosuje się zasadę *ne bis in idem*. Konfiskaty rozszerzonej nie powinno się stosować w przypadku, gdy podobne działania przestępcze nie były objęte postępowaniem karnym z powodu przedawnienia na podstawie krajowego prawa karnego.

- (12) Wydanie nakazu konfiskaty zasadniczo wymaga uprzedniego wyroku skazującego. W niektórych przypadkach, nawet kiedy wydanie wyroku skazującego nie jest możliwe, powinno się umożliwić konfiskatę mienia w celu przerwania działalności przestępczej i zagwarantowania, że zyski z działalności przestępczej nie zostaną zainwestowane w legalnym obiegu gospodarczym. Niektóre państwa członkowskie zezwalają na konfiskatę w przypadkach, gdy nie istnieją wystarczające dowody umożliwiające postępowanie karne, jeżeli sąd, uwzględniając zasadę prawdopodobieństwa, uzna, że mienie pochodzi z nielegalnego źródła, a także w sytuacjach, kiedy osoba podejrzana lub oskarżona zbiegnie, by uniknąć postępowania sądowego, nie jest w stanie uczestniczyć w postępowaniu z innych powodów lub zmarła przed zakończeniem postępowania karnego. Jest to tak zwana konfiskata bez uprzedniego wyroku skazującego. Należy stworzyć przepis umożliwiający konfiskatę bez uprzedniego wyroku skazującego przynajmniej w wyżej wymienionych, ograniczonych okolicznościach, we wszystkich państwach członkowskich. Jest to zgodne z art. 54 ust. 1 lit. c) Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, który stanowi, że każde państwo będące stroną konwencji ma rozważyć podjęcie koniecznych środków w celu umożliwienia konfiskaty nielegalnie uzyskanego mienia bez uprzedniego wyroku skazującego, w tym w przypadkach, w których przestępca nie może być sądzony z powodu jego śmierci, ucieczki lub nieobecności.
- (13) Powszechną i coraz bardziej rozległą praktyką jest przekazywanie mienia przez osobę podejrzaną lub oskarżoną osobie trzeciej, która jest zaznajomiona z sytuacją, w celu uniknięcia konfiskaty. Obecne ramy prawne Unii nie zawierają wiążących przepisów dotyczących konfiskaty mienia przekazanego osobom trzecim. W związku z tym coraz bardziej konieczne jest umożliwienie konfiskaty mienia przekazanego osobom trzecim, co zwykle powinno się stosować w sytuacji, gdy osoba oskarżona nie posiada żadnego mienia, które mogłoby zostać skonfiskowane. Należy umożliwić konfiskatę w stosunku do osób trzecich, pod pewnymi warunkami, po dokonaniu oceny opartej o szczególne fakty, z której wynika, że konfiskata własności osoby skazanej, podejrzanego lub oskarżonego prawdopodobnie się nie powiedzie, lub w sytuacjach, w których przedmioty o unikalnej wartości należy zwrócić prawowitemu właścicielowi. Ponadto w celu ochrony interesów osób trzecich działających w dobrej wierze, taka konfiskata powinna być możliwa jedynie w przypadku, gdy osoba trzecia wiedziała lub powinna była wiedzieć, że mienie pochodziło z przestępstwa lub było przekazane w celu uniknięcia konfiskaty, i zostało udostępnione bezpłatnie lub przekazane za kwotę niższą niż jego wartość rynkowa.
- (14) Należy ustanowić środki tymczasowe w celu zagwarantowania, że mienie pozostanie dostępne w przypadku możliwej konfiskaty w późniejszym terminie. O zastosowaniu takich środków zamrażających powinien decydować sąd. Aby zapobiec rozproszeniu mienia przed wydaniem nakazu zamrożenia przez sąd, należy przyznać właściwym organom w państwach członkowskich uprawnienia do natychmiastowego wstrzymania przekazania, przekształcenia, przemieszczenia mienia lub dysponowania mieniem, co do którego istnieje zagrożenie, że zostanie ukryte lub przeniesione poza teren objęty właściwą jurysdykcją w trakcie oczekiwania na rozpatrzenie wniosku o wydanie nakazu zamrożenia.

- (15) Osoby podejrzane lub oskarżone często ukrywają mienie przez cały okres trwania postępowania karnego. W wyniku tego nie można wykonać nakazów konfiskaty, a osoby, której mienie powinno być objęte konfiskatą, mogą nadal z niego korzystać po odbyciu wyroku. Konieczne jest zatem umożliwienie określenia dokładnego zakresu mienia, które ma zostać poddane konfiskacie nawet po wydaniu ostatecznego wyroku skazującego, w celu umożliwienia pełnego wykonania nakazu konfiskaty w sytuacji, gdy na początkowym etapie nie wykryto żadnego mienia lub wykryte mienie nie było wystarczające, a nakaz konfiskaty nie został wykonany. Mając na uwadze ograniczenie prawa własności, jakie powoduje nakaz zamrożenia, takie tymczasowe środki należy utrzymywać nie dłużej niż jest to konieczne do zagwarantowania dostępności mienia w przypadku możliwej konfiskaty na późniejszym etapie. Może to wymagać systematycznego monitorowania przez sąd, aby zagwarantować, że cel ochrony przed rozproszeniem mienia nadal pozostaje aktualny.
- (16) Mienie zamrożone do celów konfiskaty w późniejszym terminie powinno być należycie zarządzane w taki sposób, aby nie doprowadzić do utraty jego wartości rynkowej. W celu zminimalizowania takich strat państwa członkowskie powinny podjąć konieczne środki, w tym obejmujące sprzedaż lub przekazanie mienia. W celu należytego zarządzania zamrożonym mieniem przed konfiskatą oraz zachowania jego wartości podczas oczekiwania na decyzję sądu, państwa członkowskie powinny podjąć stosowne środki, takie jest ustanowienie krajowych scentralizowanych biur ds. zarządzania mieniem lub równoważnych organów (np. w przypadku gdy takie funkcje są zdecentralizowane).
- (17) Niewiele jest wiarygodnych źródeł danych dotyczących zamrożenia i konfiskaty korzyści pochodzących z działalności przestępczej. Aby umożliwić ocenę niniejszej dyrektywy, konieczne jest zebranie minimalnego zestawu stosownych porównywalnych danych statystycznych dotyczących wykrywania mienia, działań sądowych oraz rozporządzania mieniem.
- (18) Niniejsza dyrektywa jest zgodna z prawami podstawowymi i przestrzega zasad uznanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, a w szczególności prawa własności, prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego, prawa do ochrony danych osobowych, prawa do skutecznego środka prawnego i rzetelnego procesu sądowego, zasady domniemania niewinności oraz prawa do obrony, zakazu ponownego sądenia lub karania w postępowaniu karnym za czyn zabroniony pod groźbą kary oraz zasad legalności i proporcjonalności kar do czynów zabronionych pod groźbą kary. Niniejsza dyrektywa powinna być wykonywana zgodnie z tymi prawami i zasadami.
- (19) Środki ustanowione niniejszą dyrektywą mają znaczący wpływ na prawa przysługujące nie tylko osobom podejrzany lub oskarżony, lecz także osobom trzecim nieobjętym postępowaniem sądowym. W związku z tym, aby zagwarantować przestrzeganie praw podstawowych tych osób podczas stosowania przepisów niniejszej dyrektywy, konieczne jest ustanowienie szczególnych zabezpieczeń oraz środków prawnych.
- (20) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, mianowicie ułatwienie konfiskaty mienia w sprawach karnych, nie może być osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, zaś działanie Unii zapewni lepsze jego osiągnięcie, Unia może przyjąć środki zgodne z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii

Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym samym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co konieczne do osiągnięcia wspomnianego celu.

- (21) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej oraz do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, [Zjednoczone Królestwo i Irlandia notyfikowały swoją wolę uczestnictwa w przyjęciu i stosowaniu niniejszej dyrektywy] **lub** [bez uszczerbku dla art. 4 wspomnianego protokołu, Zjednoczone Królestwo i Irlandia nie uczestniczą w przyjęciu niniejszej dyrektywy, nie są nią związane ani nie mają do nich zastosowania jej przepisy].
- (22) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie bierze udziału w przyjęciu niniejszej dyrektywy, nie jest nią związana ani nie mają do niej zastosowania jej przepisy,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

TYTUŁ I

CEL I ZAKRES

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsza dyrektywa ustanawia minimalne zasady dotyczące zamrażania mienia w celu ewentualnej konfiskaty w późniejszym terminie oraz zasady dotyczące konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej.

Artykuł 2

Definicje

Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- (1) „korzyści” oznaczają każdą korzyść majątkową pochodzącą z przestępstwa. mogą one przybierać każdą formę własności i obejmują wszelkie inwestowanie lub wszelką transformację korzyści bezpośrednich przez osobę podejrzaną lub oskarżoną oraz wszelkie cenne korzyści;
- (2) „mienie” oznacza mienie każdego rodzaju, zarówno materialne, jak i niematerialne, ruchome lub nieruchome, oraz dokumenty lub instrumenty prawne dowodzące tytułu do takiego mienia lub udziału w tym mieniu,

- (3) „narzędzia” oznaczają każde mienie (rzecz) użyte lub którego zamierza się użyć w jakikolwiek sposób, w całości lub w części, do popełnienia przestępstwa lub przestępstw,
- (4) „konfiskata” oznacza karę lub środek orzeczony przez sąd, powodujący ostateczne pozbawienie mienia w wyniku postępowania dotyczącego przestępstwa,
- (5) „zamrożenie” oznacza tymczasowy zakaz przeniesienia, zniszczenia, przekształcenia, przemieszczenia mienia lub dysponowania nim lub tymczasowe przejście opieki lub kontroli nad mieniem,
- (6) „przestępstwo” oznacza przestępstwo objęte:
- a) konwencją sporządzoną na podstawie artykułu K.3 ustęp 2 litera c) Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich Unii Europejskiej⁴⁸
 - b) decyzją ramową Rady 2000/383/WSiSW z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie zwiększenia ochrony poprzez sankcje karne i inne sankcje za fałszowanie w związku z wprowadzeniem euro⁴⁹,
 - c) decyzją ramową Rady 2001/413/WSiSW z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi⁵⁰,
 - d) decyzją ramową Rady 2002/475/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu⁵¹, zmienioną decyzją ramową Rady 2008/919/WSiSW z dnia 9 grudnia 2008 r.⁵²,
 - e) decyzją ramową Rady 2001/500/WSiSW z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa⁵³,
 - f) decyzją ramową 2003/568/WSiSW w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym⁵⁴
 - g) decyzją ramową Rady 2004/757/WSiSW z dnia 25 października 2004 r. ustanawiającą minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami⁵⁵,
 - h) decyzją ramową Rady 2005/222/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie ataków na systemy informatyczne⁵⁶,

⁴⁸ Dz.U. C 195 z 25.6.1997, s. 2.

⁴⁹ Dz.U. L 140 z 14.6.2000, s. 1.

⁵⁰ Dz.U. L 149 z 2.6.2001, s. 1.

⁵¹ Dz.U. L 164 z 22.6.2002, s. 3.

⁵² Dz.U. L 330 z 9.12.2008, s. 21.

⁵³ Dz.U. L 182 z 5.7.2001, s. 1.

⁵⁴ Dz.U. L 192 z 31.7.2003, s. 54.

⁵⁵ Dz.U. L 335 z 11.11.2004, s. 8.

⁵⁶ Dz.U. L 69 z 16.3.2005, s. 67.

- i) decyzją ramową Rady 2008/841/WSiSW z dnia 24 października 2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej⁵⁷,
- j) dyrektywą 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującą decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW⁵⁸,
- k) dyrektywą 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępującą decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW⁵⁹.

TYTUŁ II

ZAMRAŻANIE I KONFISKATA

Artykuł 3

Konfiskata po wydaniu wyroku skazującego

1. Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne do umożliwienia mu konfiskaty, w całości lub części, narzędzi i korzyści pochodzących z przestępstwa po wydaniu ostatecznego wyroku skazującego.
2. Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne do umożliwienia mu konfiskaty mienia w wartości odpowiadającej wartości zysków pochodzących z przestępstwa po wydaniu ostatecznego wyroku skazującego.

Artykuł 4

Rozszerzone uprawnienia do konfiskaty

1. Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne do umożliwienia mu konfiskaty, w całości lub części, mienia należącego do osoby skazanej za popełnienie przestępstwa w przypadku gdy, w oparciu o szczególne fakty, sąd uzna za znacznie bardziej prawdopodobne, że osoba skazana uzyskała dane mienie prowadząc podobną działalność przestępczą, a nie inną działalność.
2. Konfiskaty nie stosuje się w przypadku, gdy podobna działalność przestępcza, o której mowa w ust. 1:
 - a) nie mogła być objęta postępowaniem karnym z uwagi na przedawnienie sprawy według krajowego prawa karnego; lub

⁵⁷ Dz.U. L 300 z 11.11.2008, s. 42.

⁵⁸ Dz.U. L 101 z 15.4.2011, s. 1.

⁵⁹ Dz.U. L 335 z 17.12.2001, s. 1.

- b) była wcześniej objęta postępowaniem karnym, które zakończyło się oczyszczeniem danej osoby ze stosownych zarzutów, lub w innych przypadkach, w których zastosowanie ma zasada *ne bis in idem*.

Artykuł 5

Konfiskata bez uprzedniego wyroku skazującego

Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne do umożliwienia mu konfiskaty korzyści i narzędzi pochodzących z przestępstwa bez uprzedniego wyroku skazującego, po przeprowadzeniu postępowania, które mogłoby doprowadzić do wydania wyroku skazującego, gdyby osoba podejrzana lub oskarżona była w stanie wziąć udział w postępowaniu sądowym, w przypadku gdy:

- a) dalsze postępowanie nie jest możliwe na skutek śmierci lub chronicznej choroby osoby podejrzanej lub oskarżonej; lub
- b) choroba lub ucieczka osoby podejrzanej lub oskarżonej przed ściganiem lub skazaniem uniemożliwia przeprowadzenie skutecznego postępowania w rozsądnym terminie oraz niesie ze sobą poważne ryzyko, że takie postępowanie zostałyby przedawnione na skutek obowiązujących terminów ustawowych.

Artykuł 6

Konfiskata w stosunku do osób trzecich

1. Każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu umożliwienia mu konfiskaty:
 - a) korzyści przekazanych osobom trzecim przez osobą skazaną lub w jej imieniu, lub przez osoby podejrzane lub oskarżone w okolicznościach wyszczególnionych w art. 5, lub
 - b) pozostałego mienia osoby skazanej, które zostało przekazane osobom trzecim w celu uniknięcia konfiskaty mienia, którego wartość odpowiada tym korzyściom.
2. Konfiskata korzyści lub mienia, o której mowa w ust. 1, jest możliwa, jeżeli mienie jest przedmiotem restytucji lub w przypadku, gdy:
 - a) w ocenie opartej na szczególnych faktach związanych z osobą skazaną, podejrzaną lub oskarżoną wykazano, że konfiskata mienia należącego do osoby skazanej lub osoby podejrzanej lub oskarżonej w okolicznościach wyszczególnionych w art. 5 prawdopodobnie się nie powiedzie, lub
 - b) korzyści lub mienie zostało przekazane bezpłatnie lub za kwotę niższą niż ich wartość rynkowa, jeżeli strona trzecia:

(i) w odniesieniu do korzyści, wiedziała o nielegalnym źródle ich pochodzenia, lub nawet jeżeli o tym nie wiedziała, osoba rozsądna będąca na jej miejscu podejrzewałaby, w oparciu o konkretne fakty lub okoliczności, że mienie pochodzi z nielegalnego źródła;

(ii) w odniesieniu do pozostałego mienia, wiedziała, że było ono przekazane w celu uniknięcia konfiskaty mienia o wartości, która odpowiada korzyściom, lub nawet jeżeli o tym nie wiedziała, osoba rozsądna będąca na jej miejscu podejrzewałaby, w oparciu o konkretne fakty lub okoliczności, że mienie zostało przekazane w celu uniknięcia konfiskaty.

Artykuł 7

Zamrażanie

1. Każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu umożliwienia mu zamrożenia mienia, co do którego istnieje zagrożenie, że zostanie rozproszone, ukryte lub przeniesione poza teren objęty właściwą jurysdykcją, z uwagi na możliwą konfiskatę w późniejszym terminie. O zastosowaniu takich środków decyduje sąd.
2. Każde państwo członkowskie podejmuje stosowne środki w celu umożliwienia właściwym organom niezwłocznego zamrożenia mienia, jeżeli istnieje zagrożenie, że mienie zostanie rozproszone, ukryte lub przeniesione przed wydaniem decyzji przez sąd. Środki takie muszą być jak najszybciej potwierdzone przez sąd.

Artykuł 8

Zabezpieczenia

1. Każde państwo członkowskie podejmuje stosowne środki w celu zagwarantowania, że osoby, w odniesieniu do których stosuje się środki ustanowione w niniejszej dyrektywie, w celu ochrony przysługujących im praw, będą miały prawo do skutecznego środka prawnego, a osoby podejrzane będą miały prawo do rzetelnego procesu sądowego.
2. Każde państwo członkowskie podejmuje stosowne środki w celu zagwarantowania, że decyzje o zamrożeniu mienia są uzasadnione, a ponadto, że osoba, której dotyczy decyzja, była powiadamiana o niej jak najszybciej po jej wykonaniu, oraz żeby decyzja obowiązywała tylko przez okres konieczny do ochrony mienia ze względu na możliwość konfiskaty w późniejszym terminie. Każde państwo członkowskie zapewnia skuteczną możliwość odwoływania się do sądu od decyzji o zamrożeniu przez osoby, których mienie jest objęte decyzją, w dowolnym momencie przed podjęciem decyzji o konfiskacie. Zamrożone mienie, które nie ulega późniejszej konfiskacie, jest niezwłocznie zwracane prawowitemu właścicielowi.
3. Każde państwo członkowskie podejmuje stosowne środki w celu zagwarantowania, że każda decyzja o konfiskacie jest uzasadniona oraz że osoba, której dotyczy decyzja, jest o niej powiadamiana. Każde państwo członkowskie zapewnia skuteczną

możliwość odwoływania się przed sądem od decyzji o konfiskacie przez osoby, których mienie jest objęte decyzją.

4. W postępowaniu, o którym mowa w art. 4, osoba podejrzana lub oskarżona ma skuteczną możliwość podważenia powodów, na podstawie których mienie, którego dotyczy decyzja, zostało uznane za korzyści z przestępczości.
5. W przypadkach, o których mowa w art. 5, osoba, której mienie jest objęte decyzją o konfiskacie, jest w trakcie postępowania reprezentowana przez obrońcę w celu zapewnienia prawa do obrony tej osoby, jeżeli chodzi o stwierdzenie przestępstwa oraz określenie korzyści i narzędzi pochodzących z przestępstwa.
6. W przypadku gdy osoba, której mienie jest objęte decyzją, jest stroną trzecią, osoba ta lub jej obrońca są powiadamiani, że postępowanie może doprowadzić do wydania decyzji o konfiskacie tego mienia, oraz mają prawo uczestniczyć w tym postępowaniu w zakresie niezbędnym do skutecznej ochrony praw danej osoby. Przed wydaniem ostatecznej decyzji o konfiskacie, osoba taka powinna mieć co najmniej prawo do złożenia wyjaśnień, zadawania pytań oraz przedłożenia dowodów.

Artykuł 9

Określenie zakresu konfiskaty i skuteczne wykonanie

Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne do umożliwienia określenia dokładnego zakresu mienia, które ma być objęte konfiskatą, po wydaniu ostatecznego wyroku skazującego za popełnienie przestępstwa lub po przeprowadzeniu postępowania przewidzianego w art. 5, którego wynikiem jest wydanie decyzji o konfiskacie, oraz do umożliwienia podjęcia dalszych środków w zakresie niezbędnym do skutecznego wykonania takiej decyzji.

Artykuł 10

Zarządzanie zamrożonym mieniem

1. Każde państwo członkowskie podejmuje konieczne środki, takie jak ustanowienie krajowych scentralizowanych biur lub równoważnych organów, w celu zapewnienia należytego zarządzania zamrożonym mieniem, z myślą o możliwej konfiskacie w późniejszym terminie.
2. Każde państwo członkowskie gwarantuje, że środki, o których mowa w ust. 1, najlepiej ochronią wartość rynkową takiego mienia, oraz uwzględnia sprzedaż lub przekazanie mienia w przypadkach, kiedy jest prawdopodobne, że straci ono na wartości.

TYTUŁ III

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 11

Dane statystyczne

Państwa członkowskie systematycznie gromadzą i utrzymują wyczerpujące dane statystyczne uzyskane od właściwych organów w celu monitorowania skuteczności stosowanych przez nie systemów konfiskaty. Co roku zebrane statystyki przesyłane są Komisji. Powinny one zawierać następujące informacje w odniesieniu do wszystkich przestępstw:

- a) liczba wykonanych nakazów zamrożenia,
- b) liczba wykonanych nakazów konfiskaty,
- c) wartość zabezpieczonego mienia,
- d) wartość odzyskanego mienia,
- e) liczba wniosków o wydanie nakazu zamrożenia, który ma zostać wykonany w innym państwie członkowskim,
- f) liczba wniosków o wydanie nakazu konfiskaty, który ma zostać wykonany w innym państwie członkowskim,
- g) wartość odzyskanego mienia na skutek konfiskaty w innym państwie członkowskim,
- h) wartość mienia, które zostanie wykorzystane do celów egzekwowania prawa, zapobiegania przestępczości oraz celów socjalnych,
- i) liczba przypadków, w których wydano nakaz konfiskaty, w stosunku do liczby wyroków skazujących za popełnienie przestępstw objętych niniejszą dyrektywą,
- j) liczba wniosków o wydanie nakazu zamrożenia lub konfiskaty, które zostały odrzucone przez sąd,
- k) liczba wniosków o wydanie nakazu zamrożenia lub konfiskaty, które nie zostały podtrzymane na skutek ich zaskarżenia.

Artykuł 12

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia ... r. [w

terminie dwóch lat od daty jej przyjęcia]. Państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji tekst tych przepisów.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji tekst podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 13

Sprawozdawczość

Do dnia [...] r. [w ciągu trzech lat od upłynięcia terminu transpozycji] Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie oceniające wpływ obowiązujących przepisów krajowych dotyczących konfiskaty i odzyskiwania mienia, któremu, w razie potrzeby, towarzyszą stosowne wnioski.

Artykuł 14

Zastąpienie wspólnego działania 98/699/WSiSW oraz decyzji ramowych 2001/500/WSiSW i 2005/212/WSiSW

1. Wspólne działanie 98/699/WSiSW, art. 1 lit. a) oraz art. 3 i 4 decyzji ramowej 2001/500/WSiSW oraz art. 1 i 3 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW zastępuje się w odniesieniu do państw członkowskich uczestniczących w przyjęciu niniejszej dyrektywy, bez uszczerbku dla obowiązków państw członkowskich dotyczących terminu transpozycji postanowień decyzji ramowych do przepisów krajowych.
2. W przypadku państw członkowskich uczestniczących w przyjęciu niniejszej dyrektywy odesłania do wspólnego stanowiska i postanowień decyzji ramowych, o których mowa w ust. 1, traktuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy.

Artykuł 15

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 16

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli,

W imieniu Parlamentu Europejskiego

W imieniu Rady

Przewodniczący

Przewodniczący